

Панюкова А.В.

Державний торговельно-економічний університет

Науковий керівник: Шведова Г.Л.,

к.ю.н., доц., доцент кафедри

правового забезпечення безпеки бізнесу

Державний торговельно-економічний університет

м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТИТУТУ СПІВУЧАСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Поняття співучасті в кримінальному праві являє собою його окремий інститут та, на нашу думку, вимагає особливого вивчення через його наслідки, більш небезпечні для суспільства, а також через спірні питання, що вирують в науці вже протягом багатьох років.

Небезпека створюється завдяки тому, що співучасть характеризується співпрацею декількох людей за попередньою змовою. Більше людей, якісніша підготовка – більший шанс вчинити кримінальне правопорушення вдало. За статтею 26 ККУ можемо визначити, що співучастю визнається умисна спільна участь кількох суб'єктів кримінального правопорушення у вчиненні умисного кримінального правопорушення. [1] З цієї статті робимо висновок: дана форма взаємодії людей у правопорушенні лише умисна, виключення у вигляді необережності неможливі і кодексом не розглядаються. Проте, хочемо зазначити, що в деяких країнах співучасть відносять також і до необережності. І дотепер наші науковці дискутують з цього приводу, адже наш КК 1960 р. міг би погодитися з думкою країн-прибічниць існування такого поняття як «необережне співзаподіяння». І, на наш погляд, їхнє ставлення є обґрунтованим і має право бути. [2, с.226]

Отже, «Казуїстика» проф. М. Д. Сергєєвського надає нам приклад для роздумів: під час полювання А запропонував Б вибити люльку з зубів селянина, що неподалік від них косив траву. Той погодився, але за умови, аби йому допоміг потримати рушницю В, який також перебував разом з ними на полюванні. Куля потрапила в голову селянина і останнього було вбито на місці. [3, с.296]

Даний випадок у своїх працях розглядав проф. А. Н. Трайнін, який є автором першої радянської монографії, присвяченої співучасті. Він зазначив, що дії кожного з суб'єктів, хоч і стали причиною смерті селянина, вони були вчинені з необережності, адже ніхто не бажав настання саме такого наслідку. [3, с.295] Ми вважаємо, що дане правопорушення є чітким прикладом кримінально протиправної недбалості. І деякі учені (такі як А. А. Піонтковський С. В. Бородин, П. І. Грішаєв ті інші) б зупинились на цьому, аргументуючи, що до співучасті вони не зможуть віднести даний правочин, адже в недбалості немає тієї змови, чіткої та узгодженої взаємодії учасників, які вимагає співучасть. Проте, як в даному прикладі не може бути чіткої узгодженості, якщо є мета, заради якої діють учасники – вибити люльку, є підбурювання зі сторони А, є допомога в притримуванні рушниці від В та є постріл від Б з, на жаль, трагічним наслідком. Але якщо ми не класифікуємо дане діяння як співучасть, ми не зможемо серед

даних суб'єктів виділити таких учасників як організатора, виконавця, підбурювача та пособника, а отже скоріш за все покарання понесе лише Б, який зробив постріл, що виявиться, на нашу думку, несправедливим і неправильним. Але недостатність умови умислу, що є обов'язковою за сучасним ККУ, не дає нам змогу віднести цей випадок до співучасті.

Даний випадок являє собою лише приклад, а скільки в нашій країні є реальних випадків, коли група осіб спричиняла суспільно небезпечні наслідки, не очікуючи, що такі можуть відбутися. Двоє робітників, скидаючи будівниче сміття, випадково заподіяли шкоди здоров'ю ще одного робітника: попередня змова, два суб'єкти, спільність в їхніх діях, умисність – відсутня. Катастрофу пароплава «Адмірала Нахімова», яка понесла за собою не одну сотню людських життів, також від співучасті віддаляє відсутність умисності. [4, с.23] Хоча вважаємо за необхідне зазначити, що інші ознаки даного кримінально-правового поняття наявні: проаналізувавши всю історію, можна виділити навіть попередню змову – порядок роз'їзду суден було узгоджено через береговий пост регулювання руху, отже факт того, що обидва капітани були проінформовані щодо порядку роз'їзду є неоспорюваним.[4]

Отже, розглянувши лише деякі з випадків, можемо погодитися, що визначення співучасті зі ст.26 ККУ, наголошуюче на тому, що даний вид участі є умисним, дійсно невідповідно та цілком аргументовано і заслужено є приводом для спорів та потребує подальших дискусій та рішень. І ми притримуємося тієї думки, що зміна в ККУ щодо умисності була б доречною та могла б стати корисною для уникнення некоректних рішень.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131)
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Навчальний посібник з кримінального права О.О.Дудоров, М.І. Хавронюк 2014р. URL:
<https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2020/07/22/dudorov-o-o-havronyuk-m-i-kryminalne-pravo-navchalnyu-posibnyk-2014.pdf>
3. Часопис Київського університету права 2016/4. Дискусії щодо співучасті в необережному злочині до реформи кримінального законодавства 1958-1961pp. С.Р. Багіров 2016р. URL:
http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11319/Bahirov_Dyskusii_shchodo_spivuchasti.pdf?sequence=1&isAllowed=y
4. Співзаподіяння у необережному злочині В.Мисливський URL:
<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/17373/Мисливий%20Володимир.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
5. Катастрофа пароплава «Адмірал Нахімов» URL:
https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Катастрофа_пароплава_«Адмірал_Нахімов»